

Nieuw Nederlands Junior

Opstapprogramma Taal

Groep 5

Domein Taalkennis 2

Maak eerst de
instaptoets en
dan het maatwerk.

1 Je leest het alfabet. Maar sommige letters ontbreken. Vul ze in.

1 a - b - _____ - d - e - f - g - _____

2 i - _____ - k - l _____ - n - o - p

> M: 1, 2

3 q - r - s - _____ u - _____ - w - x - y - _____

Zelfstandig naamwoord en lidwoord

2 Lees het versje. Zet een streep onder alle zelfstandige naamwoorden en de lidwoorden die daarbij horen.

De kat zat voor het kattenluik.

De vlinder op de vlinderstruik.

Het vliegje op het eikenblad.

En ik zat lekker in het bad.

Tip

Zeg of schrijf je een *zelfstandig naamwoord*? Zet dan altijd het *lidwoord* ervoor: *het huis, de tafel*.

> M: 3, 4

Werkwoord: tegenwoordige tijd

3 Zet een streep onder de werkwoorden *in de tegenwoordige tijd*.

1 Gisteren was er geen zon.

2 Vandaag schijnt hij gelukkig wel.

3 Fijn, want we gymmen vandaag buiten.

4 Ik heb mijn gymkleden al aan.

5 Gisteren droeg ik gewoon een spijkerbroek.

Tip

Gebeurt iets *nu* of *later*, dan schrijf je in de *tegenwoordige tijd*. *Ik loop, hij lacht, zij zingen*.

> M: 5, 6

Het begin en einde van een zin

- 4 Schrijf het tekstje opnieuw. Gebruik hoofdletters en zet punten.

wandelen in het bos

het was een mooie zonnige dag mijn zus en ik gingen naar het bos toe we hadden onze mobieltjes bij ons daarmee maakten we foto's van een uil en een hert

Wandelen in het bos

Tip

Zoek het *onderwerp* en het *werkwoord* dat daarbij hoort. Lees verder. Komt er een nieuw onderwerp? Dan is er een nieuwe zin.

> M: 7, 8

Zinnen met *net als* en *zoals*

- 5 Het een is net als het ander. Wat hoort bij elkaar? Verbind.

Die boom is hoog,

Hij zwemt

Mijn vader is sterk

Zijn broer is een sporter,

Ik kan koken en bakken

als een beer.

net als die voetballer.

net als een toren.

zoals een echte kok.

zoals een vis.

> M: 9

Zinnen met *hetzelfde als* en *anders dan*

6 Als of dan? Zet een rondje om het juiste woord.

- 1 Mijn zusje is kleiner **als** / **dan** ik.
- 2 Mijn vader is sterker **als** / **dan** mijn zusje.
- 3 Mijn moeder is net zo groot **als** / **dan** mijn vader.
- 4 Mijn oma is ouder **als** / **dan** mijn moeder.
- 5 Mijn juf is net zo aardig **als** / **dan** mijn oma.

Tip

Iets is *hetzelfde als* of *anders dan*.

> M: 10, 11

Zinnen met *want* en *omdat*

7 Vul in. Kies uit: *want* of *omdat*.

- 1 Ik drink graag melk, _____ dat vind ik lekker.
- 2 Mijn zus eet veel groente, _____ het gezond is.
- 3 Ik houd van poezen, _____ die zitten graag op je schoot.
- 4 Mijn broer houdt meer van honden, _____ je daar fijn mee kunt rennen.
- 5 Wij lopen samen naar school, _____ dat gezellig is.

Tip

Kijk naar de woorden achter de komma. Bij *want* en *omdat* staan onderwerp en werkwoord op een andere plaats.

> M: 12

Zinnen met *Daarom*

8

Maak zinnen met *Daarom*.

Doe het zo:

1 Het is warm buiten. Ik trek mijn jas uit.

Het is warm buiten. Daarom trek ik mijn jas uit.

2 Ik ben moe. Ik ga naar bed.

3 Ik heb trek. Ik pak een appel.

4 Ik pak mijn fiets. Ik ga naar school.

Tip

Met *Daarom* begint vaak een nieuwe zin.

> M: 13, 14

Uitleg

Het alfabet

Onze taal heeft 26 **letters**.

De letters staan in het **alfabet**.

Dat is een rij waarin alle letters achter elkaar staan,
in een **vaste volgorde**.

a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n-o-p-q-r-s-t-u-v-w-x-y-z

Het is goed om het alfabet **uit je hoofd** te kennen.

Een **liedje** of een **versje** helpt daarbij.

1 Je leest delen van het alfabet. Welke delen zijn goed?

Kruis twee antwoorden aan.

- a-b-d-c-e
- f-g-h-i-j-k
- l-m-n-o-p
- q-s-t-w-v

2 Welke letters rijmen op ee? Zet daar een rondje om.

a-b-c-d-e-f-g-h-i-j-k-l-m-n-o-p-q-r-s-t-
u-v-w-x-y-z

Uitleg

Zelfstandig naamwoord en lidwoord

Een woord voor **iets** of **iemand** heet een **zelfstandig naamwoord**.

huis – koe – jongen – kinderen

Voor een zelfstandig naamwoord staat een **lidwoord**.

Lidwoorden zijn **de**, **het** en **een**.

het huis – de koe – een jongen – de kinderen

3 Welk lidwoord is juist? Zet er een rondje om.

een	de	het
1 een dier	de dier	het dier
2 een beer	de beer	het beer
3 een hond	de hond	het hond
4 een visje	de visje	het visje
5 een kalf	de kalf	het kalf
6 een olifant	de olifant	het olifant

4 Kies steeds het juiste lidwoord en zelfstandig naamwoord.

	maak het kleiner	maak er meer van
1 Kijk, <u>het ei</u> komt uit.	<u>het eitje</u>	<u>de eieren</u>
2 Ik zie <u>de snavel</u> al.	_____	_____
3 Dan volgt <u>de vleugel</u> .	_____	_____
4 Zie je <u>de poot</u> ?	_____	_____
5 Daar is <u>het kuiken</u> !	_____	_____

Uitleg

Tegenwoordige tijd

In elke zin staat een werkwoord.

Het **werkwoord** vertelt wat iemand doet.

Aan het werkwoord zie je ook **wanneer** het gebeurt.

Gebeurt het nu of straks?

Dan schrijf je in de **tegenwoordige tijd**.

Voorbeeld:

De hond **poept** op het gras.

5 Vul het werkwoord in. Gebruik de tegenwoordige tijd.

1 *lopen*

De man _____ op straat.

2 *rennen*

Naast hem _____ twee honden.

3 *hebben*

Eén hond _____ een riem om.

4 *loslopen*

De andere hond _____.

5 *snappen, loslopen*

_____ jij waarom die hond _____?

Tip

Kijk naar het *onderwerp* in de zin en pas het werkwoord daaraan aan: *hij loopt, zij rennen*.

6 Lees de zinnen. Zet een rondje om het werkwoord in de tegenwoordige tijd.

1 Straks **kregen** / **krijgen** wij een hond.

2 Ik **vind** / **vond** dat geweldig.

3 Ik **zal** / **zou** hem de hele dag knuffelen.

4 Vanavond **gaf** / **geef** ik hem eten.

5 Eén ding **wordt** / **werd** misschien een beetje lastig.

6 Ik **moet** / **moest** voortaan elke dag vroeg opstaan om hem uit te laten!

Uitleg

Het begin en het einde van een zin

Waar **begint** een zin? En waar **eindigt** een zin?

- Zoek het **onderwerp**.
- Zoek het **werkwoord** dat bij dit onderwerp hoort.
- Lees verder.
- Komt er een **nieuw onderwerp**? Dan is er een **nieuwe zin**.

Voorbeeld:

Hij lacht om de mop. Zij vindt het niet grappig.

Een zin begint met een **hoofdletter** en eindigt met een **punt**.

- 7** Zoek naar het onderwerp en het werkwoord dat daarbij hoort. Onderstreep beide.

Mila loopt naar school. Haar rugtas hangt op haar rug. In de tas zitten haar nieuwe gympen. Die draagt ze straks bij de gymles. Daarmee rent ze vast heel snel!

Tip

Een nieuw onderwerp betekent een nieuwe zin.

- 8** Welke zin heeft een goed begin en einde? Kruis aan.

- A** ik kreeg voor mijn verjaardag een fiets
- B** De fiets is rood met blauw en de velgen glimmen
- C** Ik ging er natuurlijk meteen mee naar school.
- D** op school heeft iedereen de fiets bewonderd.

Tip

Een goede zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.

Uitleg

Zinnen met *net als* of *zoals*

Soms vindt een schrijver dat dingen op elkaar lijken. Het **één** is net als het **ander**. Hij gebruikt dan de woorden **net als** of **zoals**.

*Hondjes zwemmen, **zoals** vissen.
Hij wordt dichter, **net als** zijn vader.*

8

Maak van twee zinnen één nieuwe zin. Gebruik *net als* of *zoals*.

Doe het zo:

1 Het water is glad. Een spiegel is ook glad.

Gebruik *net als*.

Het water is glad, net als een spiegel.

2 Die auto rijdt hard. Een raceauto rijdt ook hard.

Gebruik *zoals*.

3 Dat touw is dik. Een kabel is ook dik.

Gebruik *zoals*.

4 Katten rennen soms. Hazen rennen ook.

Gebruik *net als*.

Uitleg

Een zin met *als* of *dan*

Je kunt dingen met elkaar **vergelijken**.

Je kijkt wat het **hetzelfde** is en wat **verschilt**.

Is iets **hetzelfde**? Dan schrijf je **als**.

Is er **verschil**? Dan schrijf je **dan**.

Een kikkervisje is net zo leuk als een kikker.

Een kikkervisje is kleiner dan een kikker.

10 Maak hele zinnen en verbind.

Een appel is net zo groot

als een konijn.

Een kat is net zo groot

dan een knikker.

Een appel is groter

als een tennisbal.

Een kat is kleiner

dan een tijger.

11 Vul in: *als* of *dan*.

1 Deze vakantie was leuker _____ die van vorige jaar.

2 We gingen kamperen, net _____ altijd.

3 Onze nieuwe tent was een stuk groter _____ onze oude tent.

4 Alleen leek het zwembad kleiner _____ we ons herinnerden.

5 Maar misschien kwam dat omdat wij groter waren _____ een jaar geleden?

Tip

Het is *hetzelfde als* en *anders dan*.

Uitleg

Zinnen met want of omdat

Geef je je **mening**?

Zeg dan eerst **wat** je vindt.

Zeg daarna **waarom** je dat vindt.

Dat kan met de woorden **want** of **omdat**.

Voor want en omdat staat een **komma**.

*Ik vind die bloem mooi, **omdat** hij rood is.*

*Ik vind die bloem mooi, **want** hij is rood.*

12

Maak zinnen met want of omdat.

Ik trek een jas aan. Ik heb het koud.

1 Gebruik *want*:

_____

2 Gebruik *omdat*:

_____

Ik moet naar huis. We gaan zo eten.

1 Gebruik *want*:

_____

2 Gebruik *omdat*:

_____

Tip

Na *want* staan de woorden anders dan na *omdat*.

Uitleg

Een zin met *daarom*

In een vertelling staat wat er gebeurt.
Soms staat er ook **waarom** het gebeurt.
Dat noem je een **reden**.
De schrijver gebruikt vaak het woord **daarom**.
Met 'Daarom' begint vaak een **nieuwe zin**.

Voorbeeld:

Het begon hard te regenen.

Daarom gingen we snel naar binnen.

13 **Waarom gebeurt het? Zoek de zinnen bij elkaar en verbind.**

Mabel heeft dorst.

Finn wil naar buiten.

Merel gaat voetballen.

Shannon heeft kiespijn.

Xavier heeft zin om te gamen.

Daarom trekt hij zijn jas aan.

Daarom gaat ze naar de tandarts.

Daarom haalt ze een glas water.

Daarom pakt hij zijn tablet.

Daarom neemt zij haar bal mee.

14 **Maak de zinnen over Kat. Gebruik het woord dat ervoor staat.**

Kat heeft honger. Hij vangt een muis.

1 Gebruik *Daarom*:

_____

2 Gebruik *omdat*:

_____

3 Gebruik *want*:

_____

Tip

Bij *omdat* en *want* begin je met de tweede zin.

Bronvermelding

Tekeningen

Jelle Gijsberts, Rotterdam: instaptoets Begrijpen lezen